

AKADEMİK ARAŞTIRMA TEKNİKLERİ

Ders Notu 3: LİTERATÜR TARAMA, ARAŞTIRMA, ATIFTA BULUNMA, KAYNAK GÖSTERME YÖNTEMLERİ

Prof. Dr. Afife Binnaz YORUÇ HAZAR-Doç. Dr. Işıl KERTİ

2024 BAHAR

BİLİMSEL (AKADEMİK) ARAŞTIRMA

Herhangi bir bilimsel disiplinde araştırma yapmanın temel amacı; o bilimsel alanın temel konusu üzerinde bilgi sahibi olmak ve temel kavrayışlara ulaşmaktır.

Örneğin:

- Bir astronomi uzmanı için temel konu; evren ve yıldızlar, gökadalar, vb. bileşenleriyken,
- Bir sosyolog için toplum,
- Bir psikolog için insan davranışı ve zihinsel süreçleri
- **Malzeme Mühendisi** için ise malzeme iç yapısı-özellik ilişkisi olacaktır.

BİLİMSEL ÇALIŞMA (AKADEMİK ÇALIŞMA)

Plan dahilinde gözlem ve deneylere dayanarak bilimsel gerçekleri ortaya koyan ve raporlayan çalışma.

1. Problem ortaya konulur, konu tespiti yapılır.
2. Gözlem yapılır (nitel; duyu organları ve nicel; alet-gereç).
3. Veri toplanır.
4. Hipotez kurulur.
5. Tahmin yapılır (hipotezden yeni sonuçlar türetilir).
6. Hipotez, kontrollü deneylerle sınanır.
7. Doğruluğa karar verilir.

Nicel Anlam Nedir?

Herhangi bir şeyin sayılabilen, ölçülebilen, artıp azalabilen durumunu bildiren sözcükler nicelikle ilgilidir.

Uzunluk, kısalık, mesafe, ağırlık vb. (metre, cm, km, gram, kg vb.) ifadeler nicel anlamlı ifadelerdir.

Nitel Anlam Nedir?

Herhangi bir şeyin nasıl olduğunu, ne gibi niteliklere (=özelliklere) sahip olduğunu ifade eder.

Örnekler:

Kentin en yüksek kulesiydi (Nicelik, ölçülebilir durum)

Yüksek ideallerimiz vardı (Nitelik, özellik)

Büyük bir binanın yedinci katında oturuyorlardı (Nicelik)

Büyük adamlık, yüksek makam sahibi olmak değildir (Nitelik)

Evin geniş bir odası vardı (Nicelik)

Geniş olmak, vurdum duymaz olmak anlamına gelmez (Nitelik)

Soğuk havalarda kalın giysiler giyilir (Nicel)

Bize soğuk davranınca yanından uzaklaştık (Nitel)

BİLİMSELLİK ÖLÇÜTLERİ

Gözlenebilirlik

Empirik olmalı, bilgi gözlemle kanıtlanabilmeli

Ölçülebilirlik

Gözlemlerin nitelik-nicelikleri sayısallaştırılabilmeli

İletilebilirlik

Somut-nesnel anlatım olmalı, farklı anlamlar çıkmamalı

Tekrarlanabilirlik

Gözlem-ölçüm-deneyler tekrar oluşturulabilmeli

Sınanabilirlik

Hipotezler test edilebilmeli

Empirik Bilgi Nedir?

Tecrübeye (deneyime) dayalı, tek tek olaylarla ilgili sebep-sonuç ilişkisi kurularak elde edilen bilgidir.

Ancak bu bilgide akılla temellendirme yerine sezgiyle kavrama söz konusudur.

Örneğin; havada koyu renkli bulutlar gördüğümüzde yağmur yağacağı kanaatine ulaşırız, ancak bunun akli temelini bilemeyiz.

Empirizm (Deneycilik); Eski Yunanca'da "deney", "deneyim", "duyu verisi" gibi anlamlar taşıyan empeiria'dan türetilmiş felsefe terimidir.

Felsefedeki en genel anlamıyla tüm bilginin kaynağının deneyim olduğunu söyleyen bilgi kuramı; insan bilgisinin tek kaynağının deney olduğunu öne süren bilgi öğretisi.

Nitelik ve Nicelik Nedir?

Nicelik somut bir şekilde ölçülebilen ifadelerdir.

Örnek: 20 adet elma

Nitelik ise ölçülemeyen fakat o söz konusu nesnenin özelliğini belirten ifadelerdir.

Örnek: Elmaların renginin kırmızı olması

Nesnel (Somut) Anlatım Nedir?

Nesnel Anlatım; doğruluğu ya da yanlışlığı kişiden kişiye değişmeyen, deney ve gözleme dayanan tarafsız yargılara **nesnel yargı** denir. Bu yargıların kullanıldığı anlatıma da **nesnel anlatım** denir. Nesnel yargılarda duygu ve izlenimlere yer verilmez.

Temel Kavramlar

HİPOTEZ: Ortaya çıkmış veya çıkacak belirli davranışlar, olaylar ve olgular hakkında varsayım niteliğindeki açıklamalardır. Hipotez, araştırmacının araştırma problemindeki değişkenler arasında ne tür bir ilişkinin olduğuna dair beklentilerini ve yargılarını ifade eder. Diğer bir deyişle hipotezler, araştırmacının değişkenler arasında var olduğunu düşündüğü ilişkilere dair önsezisidir.

DEĞİŞKEN: Herhangi bir deneğe/olguya/nesneye ait birden fazla değer alabilen bir özellik demektir. Değişen ve birden çok değer alabilen her şey değişkendir. Değişkenler etkilenmeleri ve etkilemeleri dikkate alınarak ikiye ayrılır.

- 1) Bağımlı değişkenler (Etkilenen)
- 2) Bağımsız değişkenler (Etkileyen)

TÜMEVARIM VE TÜMDEN GELİM

Tümevarım: Sınırlı sayıda örnekten yola çıkarak genel hakkında yargıda bulunmak veya fikir yürütmektir.

Tümdengelim: genelden yola çıkarak özel hakkında yargıda bulunmak veya fikir yürütmektir.

Olgu nedir?

1. Birtakım olayların dayandığı sebep veya bu sebeplerin yol açtığı sonuç, vakıa.

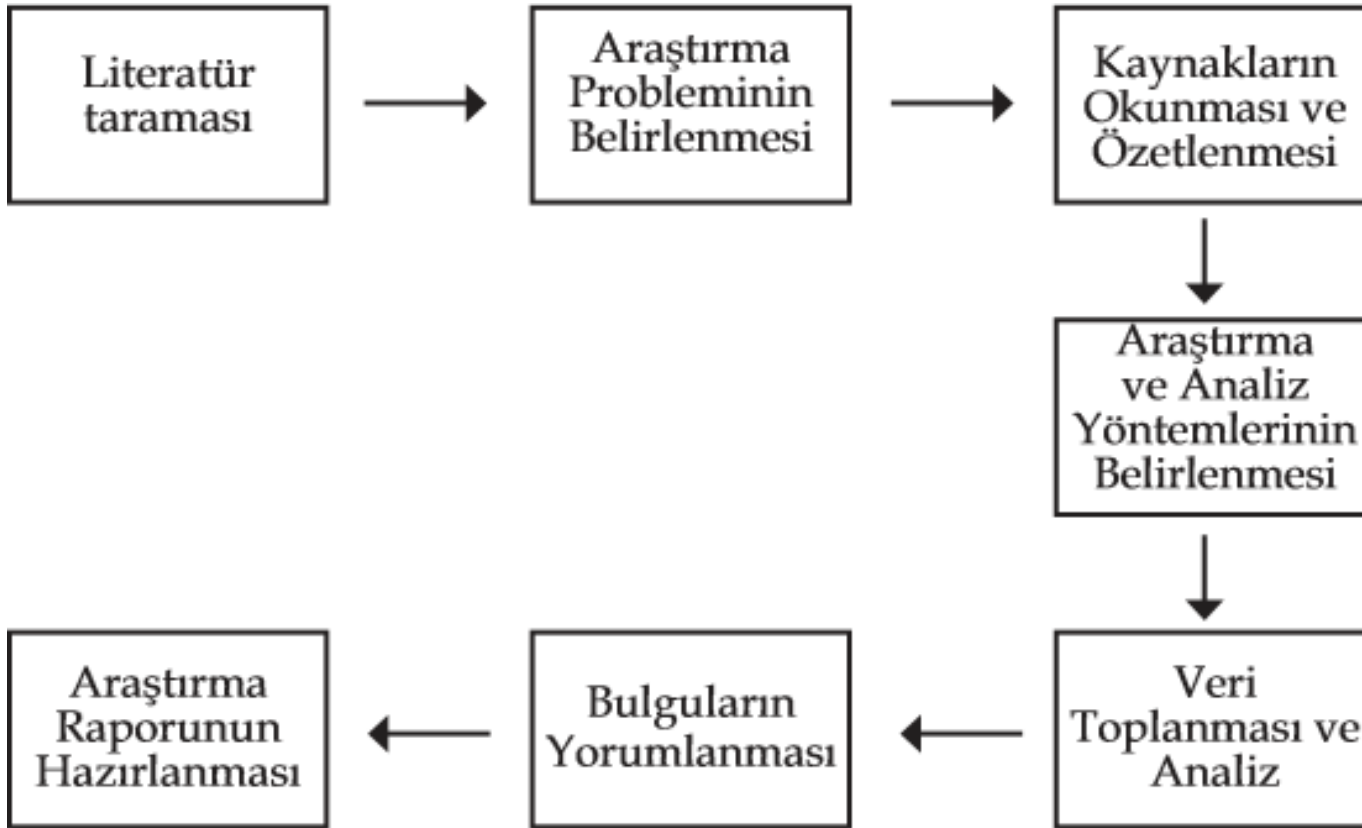
"Bilim yoluyla olguları kavrayıp sıralayabiliriz." - Orhan Hançerlioğlu

2. Varlığı deneyle kanıtlanmış şey.

3. Edebî eserlerde olayı geliştiren davranış, iş. (TDK)

ARAŞTIRMA SÜRECİ

Bilimsel Araştırma Süreci (Bailey, 1987)

KONU SEÇİMİ

**Konu seçiminde dikkate alınması gereken noktalar
(Seyidoğlu, 1993:45)**

a. ilgi

Araştırmacı üzerinde çalışacağı konuya karşı ilgi duymalıdır. Konu üzerinde uzun süre çalışacağından ilgi yokluğu, yorgunluk ve bıkkınlık yaratarak araştırmanın başarısız olmasına neden olur.

b. Özgünlük (Orjinallik)

Araştırma bilinenlerin tekrarı durumunda olmayıp bir yenilik getirmelidir. Bu nedenledir ki bilimsel gelişme bilgi birikiminin sonucudur ve dolayısıyla araştırmanın bilime katkıda bulunabilmesi için bilinmeyenlere çözüm getirici, bilinenleri ise geliştirici nitelikte olmalıdır.

KONU SEÇİMİ

c. Önem

Seçilecek konu araştırmaya değecek önemde olmalıdır. Ancak önem subjectif bir kavram olduğundan, konunun önemi için o daldaki yetkili kişilerin görüşlerine başvurulması doğru olur. Genellikle yenilik getiren bilgilerimizi geliştiren, kişi veya toplum refahını yükseltici nitelik taşıyan araştırmalar önemli sayılır.

d. Bilimsel Yeterlik

Araştırmacının bilgisi, eğitimi ve bilimsel kapasitesi konuyu incelemeye uygun olmalıdır.

KONU SEÇİMİ

e. Birincil ve İkincil Kaynaklar

Araştırma konunun niteliğine ve araştırmacının ilgisine göre olayların doğrudan doğruya gözlenmesine dayanan alan araştırmaları ile yürütülebileceği gibi ki bunlar birincil kaynaklardır, kütüphane/internet araştırmasına dayalı hazır bilgilerden yararlanma yolu ile de (ikincil kaynaklarla) yürütülebilir.

f. Kaynak Bulma

Konuyla ilgili yeteri kadar kaynak bulunabilmelidir. Araştırmacı konu seçiminde bu kaynakları elde edip edemeyeceğini düşünmek durumundadır.

KONU SEÇİMİ

Bir araştırma konusu belirlenirken iki aşamalı süreç izlenir.

- Konuyu belirleme
- Konuyu daraltma

ARAŞTIRMA KONUSUNUN BELİRLENMESİ

- 1) Kuram/teori ve uygulamalardan yola çıkarak
- 2) Güçlü ve zayıf yönleri belirleyerek
- 3) Daha önce yapılan tez/makale/çalışmaları inceleyerek
- 4) Tartışarak
- 5) Kaynakları inceleyerek

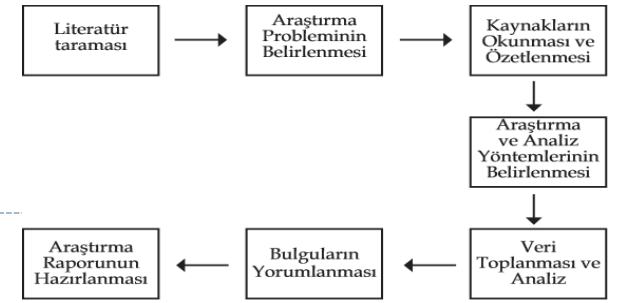
LİTERATÜR TARAMASI

İlk Adım,

Araştırmacının belirlediği konu başlığı hakkında başka araştırmacıların neler yaptığını gözden geçirmesidir.

Bu aşama **üç nedenle** önemlidir:

1. Çalışmak istediğiniz konu hakkında geniş bir bilgi tabanı oluşturmanıza yardımcı olur.
2. Özel olarak yapmayı düşündüğünüz çalışmanın daha önceden yapılıp yapılmadığını öğrenerek, gerekirse konunuzda değişiklikler yaparak özgün bir katkıda bulunmanızı sağlar.
3. Raporunuzu hazırlarken zengin bir **giriş** bölümü yazmanıza yardımcı olur.

ARAŞTIRMA PROBLEMİNİN BELİRLENMESİ

Bilimsel bilginin ilk üç basamağı;

"Güçlüğü hissedilmesi, Problemin tanımlanması, Çözümün kestirilmesi" olarak düşünülebilir.

Buna göre araştırma problemi, bir araştırma önerisinde olması gereken öğelerden biridir.

Bir araştırma raporunun giriş bölümünde yer alanlar;

problem, amaç (hipotez; denence veya soru cümleleri), önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlardır.

Problem, giderilmek istenen her bir güçlük olarak tanımlanmaktadır.

Buna göre insan, fiziksel veya zihinsel yönden rahatsızlık veren sezgilerin hissedilmesini takiben problemi çözme isteğine kavuşur (Karasar; 2005: 54).

Araştırmacı bu amaca ulaşmak için problemi yaratan nedenleri araştırır, durumu aydınlatır ve problemin giderilmesi için karar dayanakları hazırlar.

Klasik Araştırma Yönteminde Veri Toplama

- Belgesel tarama (kütüphane)
- Gözlem
 - Doğal
 - Yapay
- Görüşme
- Yazışma
- İnternet

BİLGİ KAYNAKLARI

Yazdıklarınızın bir temeli olması gerekir:

- Bu temelin ne olduğu belli olmalıdır.
- Kaynaklar da bilimsel olmalıdır.

1. seviye kaynaklar (orijinal kaynaklar)

- Makale
- Bildiri
- Teknik rapor
- Tez

2. seviye kaynaklar (orijinallerden derlenenler)

- Kitaplar ...

3. seviye kaynaklar (kaynak derlemeleri)

- Başvuru kitapları
- Arama motorları

NERELERE BAKABİLİRİZ?

Kütüphane katalogunda tarama

www.ktp.yildiz.edu.tr

İnternette tarama

Scholar.google.com, sciencedirect.com, ...

ULAKBİM ulusal veri tabanı

www.ulakbim.gov.tr

YÖK ulusal tez merkezi

tez.yok.gov.tr

Milli kütüphane

www.mkutup.gov.tr

Elde Edilen Kaynakların Okunması ve Özetlenmesi

➤ ikinci adım

Kaynakların okunması ve özetlenmesidir.

Okunan kaynakları özetlemek,

- ❖ Okunanların akılda kalıcılığını ve önemli detayları da atlamamayı sağlayacaktır.
- ❖ Ayrıca rapor yazım aşamasında farklı kaynaklardaki bilgileri birbirleriyle ilişkilendirmek gerektiğinde; makale, kitap gibi özgün kaynaklara tekrar dönmeye gerek kalmadan gerekli bilgiye hızlıca ulaşmaya da yardımcı olacaktır.

KAYNAKLARI NASIL OKUMALIYIZ?

Toplanan her kaynağı satır satır okuyamayız.

- Gerektiği kadarını okumayı bilmeliyiz.
- Kaynağın ne ile ilgili olduğu, özgün katkısı kolayca anlaşılmalı...
 - Başlık-özet öncelikli
 - Giriş ve sonuç kısımlarına hızla göz atmak gerekir.
 - Başlangıçta çok detaylara takılmadan genel kabul ile okuma yapılır.
 - İlgi ve derinliğine göre diğer bölümlere bakılır.
 - Kaynağın referanslarını da incelemek fayda sağlar.

Kaynak bizim için gerçekten önemliyse, Derinlikli

Okumaya Geçilir!!!

Araştırma ve Analiz Yöntemlerinin Belirlenmesi

Araştırmacı hipotezlerini nasıl sınaması gerektiğine karar vermelidir.

- Araştırma sorusuna bağlı olarak **gözlem, arşiv araştırması, ya da deneysel çalışma** gibi çeşitli yöntemler araştırmacı tarafından seçilebilir (Levin ve Fox, 2000)
- Araştırmacının ikinci olarak vermesi gereken karar, toplayacağı verileri ne tür **istatistiksel** yöntemlerle analiz edeceğidir.

Veri Toplanması ve Analizi

İnsanların denek/katılımcı olarak yer alacağı araştırmalarda, veri toplama aşamasında dikkat edilmesi önemli olan **iki önemli** etik unsur vardır:

- ❖ **Birincisi,** araştırmacı araştırmaya katılan bireylerin onayını almalı ve katılım gönüllülük temelinde olmalıdır.
- ❖ **İkinci olarak,** araştırma sırasında katılımcıların psikolojik veya duygu durumlarını etkileyecek birtakım manipülasyonlar yapılması söz konusu ise, araştırma sonunda katılımcılar araştırma öncesindeki psikolojik veya duygu durumlarına döndürülmelidir.

Örneklemden toplanan verilerin analizi:

Günümüzde, çok çeşitli istatistiksel analiz paket programları geniş olanaklar sunmaktadır.

Bulguların Yorumlanması

Araştırmacı, analizlerini tamamladıktan sonra iki sonuçla karşılaşabilir:

Birincisi; hipotezlerinin doğrulanması,

İkincisi ise yanlışlanması olabilir.

Her iki durumda da **bulguların mevcut literatürle** ne tür bir örüntüye ve/veya uygunluğa (ya da çatışmaya) sahip olduğu ve bunun nedenlerinin ne olabileceği hakkında yeni fikirler üretilmeli ve bunlar da rapora dahil edilmelidir.

Araştırma Sürecinin ve Bulguların Rapor Edilmesi

Bulguların bilimsel toplum ile paylaşılma aşaması:

Bunun için araştırma sürecinin tüm aşamalarını bilimsel bir rapor haline getirerek araştırmacının konusuyla/alanıyla ilgili olan bilimsel bir dergiye yollaması gerekir.

ARAŞTIRMA RAPORU HAZIRLAMA

Araştırma raporu;

bilimsel bilginin paylaşımı için kullanılan bir tür yazılı iletişim biçimidir.

Raporun **belli bir kitleye bir mesaj iletmesi** gerekmektedir.

Araştırma raporlarının yazılı sunumu dergiden dergiye farklılık gösterebilir.

ARAŞTIRMA RAPORU HAZIRLAMA

Bir Raporun Anatomisi

Kapak Sayfası

Özet (Abstract)

Giriş (Introduction)

Yöntem (Method)

Bulgular (Results)

Tartışma (Discussion)

Kaynakça (References)

Ekler, Tablolar ve Şekiller (Appendix)

Kapak Sayfası

- Makalenin başlığının,
- Yazar(lar)ın ve
- Bağlı bulunulan kurumun adının yer aldığı sayfadır.

Bunlara ek olarak kapak sayfasında

- Makalenin/raporun kısa bir başlığı da bulunur.
- Kısa başlık en çok 50 karakterden oluşmalıdır.

Örneğin; “Öz-yeterlilik ve Performans” gibi...

Özet (Abstract)

Makalenin oldukça kısa olan bilgilendirici bir özetidir.

Okuyucunun özeti okuyarak **makalenin/raporun içeriği ve bulguları hakkında genel bir fikre sahip olabilmesini** sağlamayı amaçlar.

İyi Bir Özet Nasıl Olmalıdır?

- Raporun amacını ve içeriğini doğru ve yeterli bir şekilde iletmelidir.
- Cümleler (özellikle ilk cümle) gerekli, doğru ve yeterli bilgiyi verecek kadar kısa olmalıdır.
- Cümleler, birinci tekil ve çoğul kişi kullanılmadan, edilgen çatıda ve geçmiş zaman kipinde kurulmalıdır.
- Boşluklar dahil 960 karakteri (yaklaşık 120 kelime) geçmemelidir.
- Araştırmanın konusu, deneklerin/katılımcıların/örneklemin özellikleri, hipotezler, veri toplama araçları ve bulgular kısaca belirtilmelidir.
- Kapak sayfasından sonra, ayrı bir sayfa olarak ve blok hizalama ile yazılmalıdır.
- Anahtar kelimeler özeti sonuna eklenmelidir.

İyi Bir Özet Nasıl Olmalıdır?

- Türkçe yazılan bir makalenin **İngilizce özet**i de çoğu zaman dergiler tarafından istenir.
 - Bu özet yukarıda belirtilenlerden farklı olarak daha ayrıntılı olmalı ve raporun **giriş, yöntem, sonuç ve tartışma** kısımındaki bilgiler özetlenmelidir.
 - Yazdığınız makaleye bağlı olarak **3000–3500 karakterlik** bir İngilizce özet (summary) yeterli olacaktır.
 - İngilizce **anahtar kelimeler** özetin (abstract) sonuna eklenmelidir.
-

Giriş (Introduction)

Araştırma probleminin sunulduğu, bu problemle ilgili önceki çalışmaların özetlendiği ve yapılan araştırmanın hangi amaçla yapıldığının belirtildiği bölümdür.

Giriş bölümü yazılmadan önce, aşağıdaki noktalar göz önünde bulundurulmalıdır:

- ❖ **Bu çalışmanın önemi nedir?**
 - ❖ **Hipotezler ve deneysel tasarım, araştırma problemini çözümlemeye nasıl yardımcı olmaktadır?**
 - ❖ **Bu çalışmanın mevcut literatüre katkısı ve kuramsal doğrularları (implication) nedir?**
 - ❖ **Sınanan hipotezler hangi mantığa dayanılarak türetilmiştir?**
-

Yöntem (Method)

- ✓ Araştırmanın hangi yöntemler, araçlar ve nasıl bir işlemle yapıldığının anlatıldığı bölümdür.
- ✓ Bu bölümde amaç çalışmayı tarif etmek ve konuyu bilen bir kişinin bu çalışmayı tekrar edebileceği ayrıntıları vermektir.
- ✓ **Gözlem ya da deneye konu olanları (kontroller dahil, hastaları veya deney hayvanlarını) nasıl seçtiğiniz açıkça anlatılmalıdır.**
- ✓ **Kullanılan aletler (parantez içinde olmak üzere üretici firmanın adı ve adresi ile birlikte) yazılmalıdır.**
- ✓ **Araştırma niteliği belirtilmelidir: Analitik, deneysel vb.**
- ✓ **Kullanılan tüm ilaçlar ve kimyasal maddeler jenerik adları, dozları ve uygulama yolları ile birlikte kesin olarak belirtilmelidir.**
- ✓ **Kullanılmışsa, genel kullanımlı bilgisayar programı belirtilmelidir.**

Bulgular (Results)

- Toplanan veri ve bu verinin istatistiksel analiz sonuçları sunulur.
- Araştırmanın temel bulguları kısaca özetlenir.
- Hipotezlerin istatistiksel olarak nasıl sınındığı ve bu sinamanın sonuçları iletilir.
- Hipotezleri yanlışlayan ve/ya doğrulayan tüm bulgular rapor edilmelidir.
- Gerekli görülen istatistikler tablo veya grafik olarakta sunulmalıdır.

!!!! Bu bölümde hiçbir şekilde yorumlama yapılmamalı, araştırma sonucunda elde edilen veriler ortaya konmalı, bulgular açıklanmalı ve tüm yorumlar tartışma bölümüne bırakılmalıdır.

Tartışma (Discussion)

- Bulguların yorumlanması ve sonuçlarının vurgulanması tartışma bölümünde yapılır.
- Tartışma bölümüne hipotezlerin ne şekilde doğrulandığı veya yanlışlandığı bilgisiyle girilmelidir.
- Sizin araştırmanızın bulguları ile benzer araştırmaları yapanların bulguları arasındaki benzerlikler veya karşıtlıklar belirtilmelidir.
- Araştırmanızın eksik yönleri de, güçlü yönleri ve literatüre katkısı ile birlikte sunulmalıdır.

Genel olarak tartışmada aşağıdaki sorulara yanıt verilmelidir:

- ✓ Benim bu bulgu sayesinde bilime ne tür bir katkı oldu?
- ✓ Yaptığım çalışma, araştırma problemini çözümlememe ne şekilde yardımcı oldu?
- ✓ Çalışmamdan ne tür sonuçlar ve kuramsal doğurgular çıkıyor?

Kaynakça (References)

Kaynakça, metinde kaynak gösterilen makale, kitap ve diğer yayınların verildiği bölümdür.

Bir kaynak;

- Yazar(lar)ın ad(lar)ı,
- Yayın tarihi,
- Yayının başlığı,
- Yayın yeri ve yayımcı kurum bilgilerinden oluşur.

AKADEMİK AŞIRMACILIK (PLAGIARISM) VE DOĞRU KAYNAK GÖSTERİM ŞEKİLLERİ

Başka bir yazarın cümlelerini **tırnak içinde** veya **kaynak göstermeksizin aynen almak** olarak tanımlanabilir.

Başkasına ait düşünceler öznel cümlelerle ifade edilse bile yeterli ve doğru kaynak gösterilmemişse bu durum da **aşırmacılık** olarak kabul edilir.

AŞIRMACILIK MADDELERİ

- ✓ Herhangi bir internet sitesinden bir metnin kopyalanması,
 - ✓ İnternet sitelerinden hazır ödevlerin alınması,
 - ✓ Kitap, dergi, ansiklopedi ve dergiler gibi yazılı materyallerden bir metnin kopyalanması,
 - ✓ Yukarıda sözü edilen kaynaklardan bir metnin basitçe değiştirilerek alınması (seçilmiş bazı kavramlar dizini veya sözcükler yerleştirilmesi ile orijinal bir çalışma gibi gösterilmesi).
-

Aşırmacılık Maddeleri

- ✓ Kaynak gösterilmeden veya izin alınmadan fotoğraf ve/veya video kullanılması,
- ✓ Bir başka öğrencinin çalışmasının izin alınmadan kullanılması ve kendisine ait olduğunun iddia edilmesi,
- ✓ Ticari kaynaklardan (araştırma servisi veya ödev hazırlayan kuruluşlar gibi) elde edilen bir çalışmanın satın alınması,
- ✓ Bir dilden diğerine tercüme etme kişinin kendi kelimeleri değildir.
- ✓ Tercüme; alıntı yapma, özetleme ve açıklama için oluşturulan prensipler dahilindedir.
- ✓ Yapılan bir çalışmayı izin almadan başka bir amaç ya da başka bir ders için kullanma.” (Köklü, 2002, s. 94)

AŞIRMACILIK ÖRNEKLERİ

Orijinal Metin

“Bilimsel yayınlarda yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesi birçok disiplinde üzerinde daha çok durulan bir konu haline gelmiştir. Bu eğilimin profesyonel açıdan çok önemli olan yayın yapma ve yazarlık haklarının korunması ile olan ilişkisi açıktır. Ancak bu eğilimin görece yeni ve bariz bir nedeni olduğu da söylenebilir.” (Değirmencioğlu ve Demirutku, 1999, s. 111).”

Aşırılmış hali - 1:

Bilindiği gibi bilimsel yayınlarda yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesi birçok disiplinde üzerinde daha çok durulan bir konu haline gelmiştir.

Bu eğilimin profesyonel açıdan çok önemli olan yayın yapma ve yazarlık haklarının korunması ile olan ilişkisi açıktır.

Ancak bu eğilimin görece yeni ve bariz bir nedeni olduğu da söylenebilir.

AŞIRMACILIK ÖRNEKLERİ

Örijinal Metin:

“Bilimsel yayınlarda yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesi birçok disiplinde üzerinde daha çok durulan bir konu haline gelmiştir. Bu eğilimin profesyonel açıdan çok önemli olan yayın yapma ve yazarlık haklarının korunması ile olan ilişkisi açıktır. Ancak bu eğilimin görece yeni ve bariz bir nedeni olduğu da söylenebilir.” (Değirmencioğlu ve Demirutku, 1999, s. 111).”

Aşırılmış hali - 2:

Yazarlık haklarının ve sırasının belirlenmesi, birçok bilimsel disiplin için üzerinde çok durulur bir konu haline gelmiştir.

Söz konusu eğilimin yayın yapma ve yazarlık haklarının korunması ile ilişkisi gayet açıktır.

Diğer yandan bu eğilimin oldukça açık ve yeni bir nedeni olduğunu söylemek mümkündür.

AŞIRMACILIK ÖRNEKLERİ

Orijinal Metin:

“Bilimsel yayınlarda yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesi birçok disiplinde üzerinde daha çok durulan bir konu haline gelmiştir. Bu eğilimin profesyonel açıdan çok önemli olan yayın yapma ve yazarlık haklarının korunması ile olan ilişkisi açıktır. Ancak bu eğilimin görece yeni ve bariz bir nedeni olduğu da söylenebilir.” (Değirmencioğlu ve Demirutku, 1999, s. 111).”

Kabul edilebilir hali - 1:

Bilimsel çalışmalarda yazarların haklarının korunması ve yazarlık sıralamasının belirlenmesi, birçok disiplinin üzerinde durduğu bir konudur. Oldukça yeni olduğu söylenebilecek bu eğilimin yazar haklarının korunması ile ilişkisi açıktır ve bariz bir nedeni olduğu da söylenebilir (Değirmencioğlu ve Demirutku, 1999).

AŞIRMACILIK ÖRNEKLERİ

Orijinal Metin:

“Bilimsel yayınlarda yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesi birçok disiplinde üzerinde daha çok durulan bir konu haline gelmiştir. Bu eğilimin profesyonel açıdan çok önemli olan yayın yapma ve yazarlık haklarının korunması ile olan ilişkisi açıktır. Ancak bu eğilimin görece yeni ve bariz bir nedeni olduğu da söylenebilir.” (Değirmencioğlu ve Demirutku, 1999, s. 111).”

Kabul edilebilir hali - 2:

Değirmencioğlu ve Demirutku'ya (1999) göre “bilimsel yayınlarda yazarlık hakkı ve sırasının belirlenmesi birçok disiplinde üzerinde daha çok durulan bir konu” (s. 111) olmaya başlamıştır. Bu durumun profesyonelliğin önemli bir parçası olan yayın yapma ve yazarların haklarının korunması ile ilgisi olduğu açıktır.

AŞIRMACILIK

Aşırmacılık örneklerinde yazarlara ve yayına ait tanımlayıcı bilgiler verilmemiştir.

Bir ödev ya da araştırma raporunda orijinal metindeki bilgi veya düşüncenin kaynak belirtilmeden kullanılması durumunda okuyucu, bu bilgilerin yazarın kendisine (bir başka deyişle ödev ya da raporu yazan kişiye) ait olduğunu düşünecektir.

Sonuç olarak ödevin ya da raporun yazarı, başkasının bilgilerini kendi bilgileriymiş gibi göstermiş ve aşırmacılık yaparak suç işlemiş olacaktır.

AŞIRMACILIK

Aşırmacılık hakkında ayrıntılı bilgi için:

Köklü, N. (2002). Türkiye’de psikoloji uygulama, araştırma ve yayınlarında etik ilkeler, tartışma VIII. Türk Psikoloji Dergisi, 17 (49), 93-99.

METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERME

Tek yazar, tek çalışma (soyadı-tarih)

- ❖ **Kanfer (1990)**, motivasyonu şöyle tanımlıyor...
- ❖ Motivasyon, bireyin alternatif davranış biçimlerinden birini seçmesinde etkili olan süreçler olarak tanımlanabilir **(Kanfer, 1990)**.

METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERME

İki Yazar, tek çalışma

Yakın geçmişte yapılan bir araştırmada (Kozan ve Ergin, 1998).

METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERME

4 ve 5 yazar

Yazar adlarını, özgün yayındaki sırayla verin.

İkinci kez aynı yayına atıfta bulunacağınız zaman ilk yazarın adından sonra “ve diğer.” (ve diğerleri) ya da “ve ark.” (ve arkadaşları) kısaltmalarını kullanın:

- ✓ (Oishi, Diener, Lucas, ve Suh, 1999)
- ✓ Oishi ve diğer. (1999)...veya...(Oishi ve ark., 1999).

****İngilizce raporlarda ya da İngilizce özetle “ve” bağlacı yerine “&” işareti kullanılır.

METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERME

6 ve üstü yazar

Sadece ilk yazarın adını “**ve diğer.**” ya da “**ve ark.**” ile kullanın.

Triandis ve diğer. (1987) veya (Triandis ve ark., 1987).

Eğer birden fazla çok yazarlı yayın aynı ilk isim ile kısaltılıyorsa ve/veya aynı yılda yayınlanmışsa, ikisini ayıştıracak kadar ilk yazarın adını “**ve diğer.**” ya da “**ve ark.**” ile kullanın.

✓ Kosslyn, Koenig, Barrett, Cave, ve Gabrieli (1992) ve

✓ Kosslyn, Koenig, Gabrieli, Tang ve Daly (1992) ise

Kosslyn, Koenig, Barrett ve diğer. (1992)

Kosslyn, Koenig, Gabrieli ve diğer. (1992).

***Çok yazarlı yayınlar kaynakçada bütün yazarların adları ile, “**ve diğer.**” kalıbı kullanılmaksızın verilir.

METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERME

Kurumların veya grupların yazar olduğu yayın

İlk defa atıfta bulunulduğunda kurumun/grubun tam adını ve arkasından kısaltmasını verin.

Sonraki kullanımlarda sadece kısaltma ve tarih kullanın.

..... (Türk Psikologlar Derneği [TPD], 1997).

..... (TPD, 1997).

METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERME

Yazarsız yayın

- Resmi yayınlara ve yazarı olmayan kaynaklara “Anonim” olarak atıfta bulunun.

❖ (Anonim, 1976).

METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERME

Aynı yazar, birden fazla yayın

- ❖ Farklı yıllar (Smith & Ben, 1991, 1993).
- ❖ Aynı yıl (Smith & Ben, 1991a, 1991b).

METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERME

Birden fazla yayın,

Yazar soyadına göre alfabetik sırada verilir.

..... (Çırakoğlu, 1997; Demirutku, 1996; Kökdemir, 1999)

Tarihsiz Çalışmalar

..... (Eflatun, bt).

bt = bilinmeyen tarih

METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERME

Çeviri kaynak

..... (Eco, U., çev., 1986). çev = çeviri

Bir çalışmanın bir bölümü

(Kassin, 1997, s. 298). s = sayfa

(Kassin, 1997, chap. 5) chap = chapter; böl= bölüm; vb...

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Kitaplar

Tek Yazarlı Kitap	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yıl). <i>Kitabın adı</i> (Baskı sayısı). Basım Yeri: Yayınevi.
Türkçe	Kazgan, G. (2000). <i>İktisadi düşünce</i> (9. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
İngilizce	Blalock, H. M. (1987). <i>Social statistics</i> (7th ed.). NY: McGraw-Hill.

İki Yazarlı Kitap	
Formül	Birinci yazarın soyadı, Adının baş harfi. ve İkinci yazarın soyadı, Adının baş harfi. (Yıl). <i>Kitabın adı</i> (Baskı sayısı). Basım Yeri: Yayınevi.
Türkçe	Kökdemir, D. ve Demirutku, K. (2000). <i>Akademik yazım kuralları kitapçığı</i> . Ankara: Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi Yayınları.
İngilizce	Garnham, A., & Oakhill, J. (1997). <i>Thinking and reasoning</i> (4th ed.). Oxford: Blackwell.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Üç Yazarlı Kitap	
Formül	Birinci yazarın soyadı, Adının baş harfi., İkinci yazarın soyadı, Adının baş harfi. ve Üçüncü yazarın soyadı, Adının baş harfi. (Yıl). <i>Kitabın adı</i> (Baskı sayısı). Basım Yeri: Yayınevi.
Türkçe	Aleskerov, F., Ersel, H. ve Sabuncu, Y. (1999). <i>Seçimden koalisyonla siyasal karar alma</i> . İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
İngilizce	Mosteller, F., Rourke, R. E. K., & Thomas, G. B. (1967). <i>Probability and statistics</i> (2nd ed.). Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company.

Çeviri Kitap	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yıl). <i>Kitabın adı</i> (Baskı sayısı). (Çevirmenin adının baş harfi. Çevirmenin soyadı, Çev.). Basım Yeri: Yayınevi. (Orijinal çalışma basım tarihi Tarih.)
Türkçe	Yalom, I. D. (1998). <i>Kısa süreli grup terapileri: İlkeler ve teknikler</i> . (N. H. Şahin, Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1983.)
İngilizce	Demidov, V. (1986). <i>How we see what we see</i> . (A. Repyev, Trans.). Moscow: Mir Publishers. (Original work published 1986.)

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Kitaptan Bölüm	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yıl). Bölümün adı. <i>Kitabın adı</i> (Baskı sayısı) içinde (bölümün sayfa aralığı). Basım Yeri: Yayınevi.
Türkçe	Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). Nitel araştırmanın planlanması. <i>Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri</i> (2. Baskı) içinde (49-91). Ankara: Seçkin Yayınları.
İngilizce	Kuhn, T. S. (1971). The priority of paradigms. In <i>The structure of scientific revolutions</i> (3rd ed.) (43-52). Chicago: The University of Chicago Press.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Tek Editörlü Kitap	
Formül	Editörün soyadı, Editörün adının baş harfi. (Ed.). (Yıl). <i>Kitabın adı</i> (Baskı Sayısı). Basım Yeri: Yayınevi.
Türkçe	Karancı, A. N. (Ed.). (1997). <i>Farklılıkla yaşamak aile ve toplumun farklı gereksinimleri olan bireylerle birlikteliği</i> . Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
İngilizce	Posner, M. I. (Ed.). (1998). <i>Foundations of cognitive science</i> (6th ed.). Massachusetts: MIT Press.

İki Editörlü Kitap	
Formül	Birinci editörün soyadı, Adının baş harfi. ve İkinci editörün soyadı, Adının baş harfi. (Ed.). (Yıl). <i>Kitabın adı</i> (Baskı sayısı). Basım Yeri: Yayınevi.
Türkçe	Savaşır, I. ve Şahin, N. H. (Ed.). (1997). <i>Bilişsel- davranışçı terapilerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler</i> . Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
İngilizce	Goldstein, W. M., & Hogarth, R. (Eds.). (1997). <i>Research on judgement and decision making</i> . Cambridge: Cambridge University Press.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Üç ya da Daha Fazla Editörlü Kitap	
Formül	Birinci editörün soyadı, Adının baş harfi., İkinci editörün soyadı, Adının baş harfi. ve Üçüncü editörün soyadı, Adının baş harfi. (Ed.). (Yıl). <i>Kitabın adı</i> (Baskı Sayısı). Basım Yeri: Yayınevi.
Türkçe	Ayvaşık, B., Er, N. M., Kışlak, Ş. T. ve Erkuş, A. (Eds.). (2000). <i>Psikoloji terimleri sözlüğü</i> . Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
İngilizce	Connolly, T., Arkes, H. R., & Hammond, K. R. (Eds.). (2000). <i>Judgement and decision making</i> . Cambridge: Cambridge University Press.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Editörlü Kitaptan Bölüm	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yıl). Bölümün adı. Editörün adının baş harfi. Editörün soyadı, (Ed.), <i>Kitabın adı</i> (Baskı sayısı) içinde (Bölümün sayfa aralığı). Basım Yeri: Yayınevi.
Türkçe	Sucuoğlu, B. (1997). Özürlü çocukların aileleriyle yapılan çalışmalar. A. N. Karancı, (Ed.), <i>Farklılıkla yaşamak aile ve toplumun farklı gereksinimleri olan bireylerle birlikteliği</i> içinde (35-56). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
İngilizce	Pinker, S. (1998). Language acquisition. In M. I. Posner, (Ed.). <i>Foundations of cognitive science</i> (6th ed.) (359-400). Massachusetts: MIT Press.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Sürelî Yayınlar

Sürelî Yayınlarda Tek Yazarlı Makale	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yıl). Makalenin adı. <i>Sürelî Yayının Adı</i> , cilt (sürelî yayının sayısı), sayfa aralığı.
Türkçe	Işın, G. (2003). Savaş – barış ve Alfred Nobel. <i>Pivolka</i> , 1 (10), 9-12.
İngilizce	Coren, S. (1986). An efferent component in the visual perception of direction and extent. <i>Psychological Review</i> , 93 (4), 391-411.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Sürekli Yayınlarda Üç Yazarlı Makale	
Formül	Birinci yazarın soyadı, Adının baş harfi., İkinci yazarın soyadı, Adının baş harfi. ve Üçüncü yazarın soyadı, Adının baş harfi. (Yıl). Makalenin adı. <i>Sürekli Yayının Adı</i> , cilt (sürekli yayının sayısı), sayfa aralığı.
Türkçe	Ergezer, H., Dikmen, M. ve Özdemir, E. (2003). Yapay sinir ağları ve tanıma sistemleri. <i>Pivotka</i> , 1 (4), 14-17.
İngilizce	Gren, S. G., Welsh, M. A., & Dehler, G. E. (2003). Advocacy, performance, and threshold influences on decisions to terminate new product development. <i>Academy of Management Journal</i> , 46 (4), 419-434.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Sürekli Yayınlarda Altıdan Fazla Yazarlı Makale	
Formül	Birinci yazarın soyadı, Adının baş harfi., İkinci yazarın soyadı, Adının baş harfi., Üçüncü yazarın soyadı, Adının baş harfi., Dördüncü yazarın soyadı, Adının baş harfi., Beşinci yazarın soyadı, Adının baş harfi., Altıncı yazarın soyadı, Adının baş harfi., ve diğer. (Yıl). Makalenin adı. <i>Sürekli Yayının Adı</i> , cilt (sürekli yayının sayısı), sayfa aralığı.
Türkçe	Başçelik, B. E., Demirutku, K., Gültekin, D., Işık, E., Kayabaş, E., Özgün, A., ve diğer. (2002). Evrenin görünmeyen yamyamları: Karadelikler. <i>Pivolka</i> , 1 (1), 6.
İngilizce	Wright, G. N., Philips, L. D., Whalley, P. C., Choo, G. T., Ng, K., Tan, I., et al. (1978). Cultural differences in probabilistic thinking. <i>Journal of Cross Cultural Psychology</i> , 9 (3), 285-299.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

İnternet Kaynakları

İnternet Sitesi	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yayınlanma veya güncellenme tarihi). <i>Başlık</i> . Alınma tarihi, internet adresi.
Türkçe	İlter, H. K. (9 Şubat 2004). <i>kilter.online</i> . 11 Şubat 2004, http://www.baskent.edu.tr/~kilter .
İngilizce	Walker, J. R. (1995). <i>MLA – style citations of electronic sources</i> . Retrieved October 26, 1995, from http://www.cas.usf.edu/english/walker/mla.html .

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Sürekli İnternet Yayınından Makale	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yayınlanma Tarihi). Makalenin adı. <i>Yayının Adı</i> , cilt (sayı). Araştırma Tarihi, internet adresi.
Türkçe	İlbaş, Ç. (Mart, 2004). Siber dünyanın bombacıları. <i>Pivolka</i> , 3 (13), 5-6. 24 Eylül 2004, http://www.elyadal.org/pivolka/13/siber.htm .
İngilizce	Lee, D. S., Austin, P. C., Rouleau, J. L., Liu, P. P., Naimark, D., & Tu, J. V. (November 19, 2003). Predicting mortality among patients hospitalized for heart failure. <i>The Journal of the American Medical Association</i> , 290 (19), 2581-2587. Retrieved November 23, 2003, from http://jama.ama-assn.org/cgi/content/abstract/290/19/2581 .

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Veri Tabanlarından Alınan Dergi Makalesi, Tek Yazar	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yıl). Makalenin adı. <i>Derginin Adı</i> , cilt, (sayı) sayfa aralığı. Alınma Tarihi, Veritabanının adı.
İngilizce	Foster J. (2001). Education as sustainability. <i>Environmental Education Research</i> , 7, 153-165. Retrieved June 22, 2001, from ERIC database.

Veri Tabanlarından Alınan Dergi Makalesi, İki ve Daha Çok Yazar	
Formül	Birinci yazarın soyadı, Adının baş harfi., İkinci yazarın soyadı, Adının baş harfi., Üçüncü yazarın soyadı, Adının baş harfi. ve Dördüncü yazarın soyadı, Adının baş harfi. (Yıl). Makalenin adı. <i>Derginin Adı</i> , cilt, sayfa aralığı. Alınma Tarihi, Veritabanının adı.
İngilizce	Borman, W. C., Hanson, M. A., Oppler, S. H., Pulakos, E. D., & White, L. A. (1993). Role of early supervisory experience in supervisor performance. <i>Journal of Applied Psychology</i> , 78, 443-449. Retrieved October 23, 2000, from PsycArticles database.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Sürekli Olmayan İnternet Yayınından Makale	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yayınlanma Tarihi). <i>Makalenin adı</i> . Araştırma Tarihi, internet adresi.
Türkçe	Kökdemir, D. (2 Kasım 2003). <i>Rüyalar ve olasılıklar</i> . 21 Kasım 2003, http://www.elyadal.org/dedektif/ruya2.htm .
İngilizce	Carlson, E. (July 17, 2003). <i>Study suggests interplay of gene, stress can predict depression</i> . Retrieved February 20, 2004, from http://www.news.wisc.edu/story.php?get=8766 .

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Yazar ve Tarih Belirtilmeyen İnternet Belgesi	
Formül	<i>Belgenin başlığı.</i> (b.t.). Alınma Tarihi, internet adresi.
Türkçe	<i>GVU's 8th user survey.</i> (b.t.). 8 Ağustos 2000, http://www.cc.gatech.edu/usersurveys/survey1997-10/
İngilizce	<i>GVU's 8th user survey.</i> (n.d.). Retrieved August 8, 2000, from http://www.cc.gatech.edu/usersurveys/survey1997-10/

İnternet Üzerindeki Forum ya da Liste Mesajları	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Tam alınma tarihi). <i>Mesajın başlığı</i> [Mesajın numarası]. İnternet adresi'ne gönderilmiş mesaj.
Türkçe	Kökdemir, D. (2004, 1 Ağustos). <i>Kesin inanç üzerine</i> [tbd-forum 4115]. http://merkez.tbd.org.tr/listeler/tbd-forum/2004/Aug/0001.html .
İngilizce	Frook, B. D. (1999, July 23). <i>New inventions in the cyberworld of toylandia</i> [Msg 25]. Message posted to http://groups.earth-link.com/forum/messages/00025.html .

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Resmi Yayınlar

Resmi Yayınlar	
Formül	Resmi Yayının Basılmış Olduğu Kurumun Adı. (Yıl). <i>Makalenin adı</i> (Basım seri no). Basım Yeri: Yayınevi.
İngilizce	National Institute of Mental Health. (1990). <i>Clinical training in serious mental illness</i> (DHHS Publication No. ADM 90-1679). Washington, DC: U. S. Government Printing Office.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Tezler

Tez	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yıl). <i>Başlık</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans/ doktora tezi, Üniversitenin adı.
Türkçe	İpek, C. (1999) <i>Resmi liseler ile özel liselerde örgütsel kültür ve öğretmen-öğrenci ilişkisi</i> . Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
İngilizce	Hughey, A. C. (1933). <i>The treatment of the Negro in South Carolina fiction</i> . Unpublished master's thesis, University of South Carolina.

KAYNAKÇADA KAYNAK BELİRTME ÖRNEKLERİ

Ansiklopedi

Ansiklopedi Maddesi	
Formül	Yazarın soyadı, Yazarın adının baş harfi. (Yıl). Başlık. <i>Ansiklopedinin Adı</i> . içinde (cilt, sayfa aralığı). Basım Yeri: Yayınevi.
Türkçe	Seyidoğlu, H. (1999). Kadro. <i>Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük</i> (2. Baskı) içinde. (1,304). İstanbul: Güzem Can Yayınları.
İngilizce	Bergmann, P. G. (1993). Relativity. In <i>The New Encyclopedia Britannica</i> (26, 501-508). Chicago: Encyclopedia Britannica.

